

Pomen

V obravnavo vzemimo naslednje stavke:

»Te pike pomenijo (so pomenile) ošpice«.

»Te pike mi niso pomenile ničesar, vendar so zdravniku pomenile ošpice«.

»Sedanji proračun pomeni, da bomo imeli težko leto«.

(1) Ne morem reči »Te pike so pomenile ošpice, vendar on ni imel ošpic«, in ne morem reči »Sedanji proračun pomeni, da bomo imeli težko leto, vendar ga ne bomo imeli«. To je tako, kot bi v primerih, ki so podobni zgornjim, rekli: *x je pomenil, da p in x pomeni, da p ima za posledico p*.

(2) Iz stavka »Te pike pomenijo (so pomenile) ošpice« ne morem izpeljati nobenega sklepa o tem, »kaj je (bilo) mišljeno s temi pikami«; na primer, nisem upravičen reči »To, kar je bilo mišljeno z onimi pikami, je bilo to, da je imel ošpice«. Prav tako ne morem iz izjave o sedanjem proračunu izpeljati sklepa »Kar je bilo mišljeno s sedanjim proračunom, je to, da bomo imeli težko leto«.

(3) Iz stavka »Te pike so pomenile ošpice« ne morem izpeljati nobenega sklepa v pomenu, da je nekdo ali kak drug s temi pikami menil to-in-to. *Mutatis mutandis*, enako velja za stavek o sedanjem proračunu.

(4) Za nobenega od zgornjih primerov ne morem najti reformulacije, v kateri bi glagolu »pomeniti« sledila stavek ali besedna zveza v narekovajih. Tako stavka »Te pike so pomenile ošpice« ni mogoče preoblikovati v »Te pike so pomenile 'ošpice'« ali v »Te pike so pomenile, 'da ima ošpice'«.

(5) Po drugi strani pa lahko za zgornje primere poiščemo približna preoblikovanja, in sicer takšna, ki se začenjajo z besedno zvezo »Dejstvo, da...«; na primer »Dejstvo, da je imel te pike, je pomenilo, da je imel ošpice« in »Dejstvo, da je bil sedanji proračun tak, kot je bil, pomeni, da bomo imeli težko leto«.

Sedaj pa zgornje tri stavke primerjajmo z naslednjima:

»Ti trije zveni zvonca (na avtobusu) pomenijo, da je avtobus poln«.

»Ta pripomba, 'Smith ni mogel nadaljevati brez težav in preprirov', je pomenil, da se je Smithu zdela njegova žena nepogrešljiva«.

(1) Uporabim lahko prvi stavek in nadaljujem »Ampak (avtobus) pravzaprav sploh ni poln – sprevodnik se je zmotil«; in lahko uporabim tudi drugi stavek in nadaljujem »Ampak Smith je pravzaprav zapustil svojo ženo pred sedmimi leti«. Na tem mestu bi torej lahko rekli, *x pomeni, da p in x je pomenil, da p*, nima za posledico *p*.

(2) Iz prvega stavka lahko izpeljem izjavo »kaj je (bilo) mišljeno« z zveni zvonca, iz drugega stavka pa lahko izpeljem izjavo »kaj je (bilo mišljeno)« z navedeno pripombo.

(3) Iz prvega stavka lahko izpeljem zaključek, da je nekdo (npr. sprevodnik) mislil ali da bi moral vsekakor zaradi zvončkanja misliti, da je avtobus poln; podobno lahko izpeljem za drugi stavek.

(4) Prvi stavek lahko preoblikujemo v obliko, pri kateri glagolu 'pomeniti' sledi besedna zveza v navednicah, to je »Ti trije zveni zvonca pomenijo 'avtobus je poln'«. Enako velja za drugi stavek.

(5) Stavek kot je »Dejstvo, da je zvonec zazvonil trikrat, pomeni, da je avtobus poln«, ni spremenjena oblika pomena prvega stavka. Oba sta sicer lahko resnična, vendar nimata niti približno istega pomena.

Kadar so izrazi 'pomeni', 'pomeni nekaj', 'pomeni, da' uporabljeni na način, kot so uporabljeni v prvem sklopu stavkov, bom govoril o pomenu oziroma pomenih, v katerih so ti izrazi rabljeni, kot o *naravnem* pomenu oziroma pomenih omenjenih izrazov. Kadar pa so izrazi uporabljeni na način, kot so uporabljeni v drugem sklopu stavkov, bom govoril o pomenu oziroma pomenih, v katerih so ti izrazi rabljeni, kot o *nenaravnem* pomenu oziroma o pomenih omenjenih izrazov. Okrajšavo »pomen_{NN}« bom uporabljal za razločevanje nenaravnega pomena ali pomenov od naravnega pomena ali pomenov.

Zaradi prikladnosti predlagam, da pod rubriko naravnih pomenov glagola 'pomeniti' vključimo tudi takšne pomene tega glagola, ki so uprimerjeni v stavkih vzorčnega primera »*A* misli (je mislil) *narediti* to-in-to (z *x*-om)«, pri čemer je *A* človeški akter. Nasprotno, kot kažejo zgornji primeri, sem pod rubriko nenaravnih pomenov glagola 'pomeniti' vključili tudi tiste, ki jih najdemo v stavkih vzorčnega primera »*A* meni (je menil) nekaj z *x*« ali »*A* meni (je menil) z *x*, da...«. (To je morda preveč toga, vendar nam bo rabilo za označbo).

Ne vztrajam pri tem, da je vse oblike uporabe glagola 'pomeniti' zlahka, očitno in natančno sodijo v eno od teh dveh skupin, ki sem ju razložil, vendar mislim, da bi morali biti v večini primerov vsaj precej močno nagnjeni k prilagoditvi rabe glagola 'pomeniti' prej eni kot drugi skupini. Vprašanje, ki se zdaj zastavlja, je naslednje: »Kaj več lahko rečemo o razlikovanju med primeri, kjer bi morali trditi, da je beseda uporabljena v naravnem pomenu, in primeri, kjer bi morali trditi, da je beseda uporabljena v nenaravnem pomenu?« Zastavljanje tega vprašanja nam seveda ne bo preprečevalo, da bi poskusili dati pojasnitev »pomena_{NN}« v okviru enega in drugega naravnega pomena glagola 'pomeniti'.

Mislim, da je to vprašanje o razlikovanju med naravnim in nenaravnim pomenom tisto, na kar ljudje naletijo, ko pokažejo zanimanje za razlikovanje med »naravnimi« in »konvencionalnimi« simboli. Vendar mislim da je moja formulacija boljša. Nekatere stvari, ki lahko pomenijo_{NN} nekaj, niso znaki (npr. besede niso znaki), in nekatere stvari niso konvencionalne v nobenem običajnem smislu (npr. nekatere kretnje/geste); medtem ko nekatere stvari, ki imajo naravni pomen, niso znaki tistega, kar pomenijo (glej primer s sedanjim proračunom).

Najprej želim na kratko razmisliti in zavriniti nekaj, kar bi lahko imenoval vzročni tip odgovora na vprašanje »Kaj je pomen_{NN}?« Morda lahko poskusimo, na primer skupaj s C. L. Stevensonom,¹ trditi, da za to, da x pomeni_{NN} nekaj, mora x (v grobem) imeti težnjo, da pri publiki povzroča neko držo (kognitivno ali kak drugo), in v primeru govorca imeti težnjo, da ga ta drža povzroča; te težnje pa so odvisne od »izdelanega procesa pogojevanja spremljanja uporabe znakov v komunikaciji«. ² To očitno ne bo dovolj.

(1) Sedaj pa pogledajmo primer, kjer bo izjava, če sploh izpolnjuje pogoj pomeniti_{NN} nekaj, opisne oziroma informativne vrste in kjer bo torej relevantna drža kognitivna, na primer prepričanje. (Izraz »izjava« sem uporabil kot nevtralno besedo za nanašanja na kateregakoli kandidata za pomeniti_{NN}; ima primerno dvoumnost dejanje-objekt). Brez dvoma velja, da so mnogi ljudje nagnjeni k temu, da si oblečejo frak, ko mislijo, da nameravajo iti na ples. Prav tako ni dvoma, da bi veliko ljudi, ko zagleda nekoga, ki si oblači frak, sklepalo, da se ta oseba odpravlja na ples. Vendar ali to zadošča za to, da oblačenje fraka pomeni_{NN}, da se nekdo odpravlja na ples (ali dejansko ne pomeni_{NN} sploh ničesar)? Očitno ne. Nič ne pomaga, da se sklicujemo na omejevalno frazo »odvisno od izdelanega procesa pogojevanja...« Kajti če vse to pomeni, da je odziv na oblačenje fraka nekako priučen oziroma pridobljen, potem trenutnega primera ne more izključiti kot enega od pomenov_{NN}. Vendar če moramo resno vzeti drugi del omejevalne fraze (»spremljanja uporabe znakov v komunikaciji«), potem je razlaga glagola pomeniti_{NN}

¹ *Ethics and Language* (new Haven: 1944), 3. pogl.

² *Ravno tam*, str. 57.

očitno krožna. Prav tako lahko morda rečemo, »*X* ima pomen_{NN}, če je uporabljen v komunikaciji,« kar, čeprav je res, ni v nobeno pomoč.

(2) Če to ne zadostuje, obstaja težava – mislim, da pravzaprav ista težava –, ki jo prepozna že Stevenson: kako se lahko izognemo govorjenju, na primer, da je stavek »Jones je visok« del tega, kar je mišljeno s stavkom »Jones je atlet«, kajti če nekomu povemo, da je Jones atlet, se bo ta začel nagibati k prepričanju, da je Jones visok. Stevenson se tukaj zateče k sklicevanju na lingvistična pravila, in sicer na pravilo jezikovnega dopuščanja, da »so atleti lahko tudi ne-visokih«. To pomeni reči, da nam pravilo ne prepoveduje govoriti o »ne-visokih atletih«. Vendar zakaj nam slednje ni prepovedano? Ne zato, ker ne gre za slabo slovnico ali ker ni nevljudno in tako naprej, ampak najverjetneje zato, ker ni brez pomena (ali, če je to premočno, zato, ker na noben način ne krši pravil pomena obravnavanih izrazov). Vendar se zdi, da nas to ponovno vodi v krožnost. Povrhu vsega, kdo želi vprašati, zakaj – če se je upravičeno sklicevati na pravila, da bi razlikovali med tem, kaj je mišljeno in tem, kaj je predlagano – to sklicevanje ni bilo storjeno prej, v primeru stokanja na primer, da bi se ukvarjali s tistim, kar je Stevenson prvotno uvedel v obliki omejevalne besedne zveze o odvisnosti od pogojevanja.

Zdi se, da se pri vzročni teoriji te vrste, ki smo ga ravnokar pojasnili, pojavlja še ena pomanjkljivost, in sicer, da smo tudi, če jo sprejememo takšno, kot je, oskrbljeni samo z analizo izjav o *standardnem* ali splošnem pomenu »znaka«. Pripravljenih ni nobenih predpisov o ravnanju z izjavami o tem, kaj je posamezni govorec ali pisec mislil z znakom ob določeni priložnosti (kar se lahko razhaja tudi s standardnim pomenom znaka); niti ni očitno, kako bi lahko teorijo prilagodili, da bi zagotavljala take predpise. Kdo bi lahko s kritiko šel še dlje in vztrajal pri tem, da vzročna teorija zanemarja dejstvo, da pomen znaka (v splošnem) potrebuje razlago v okviru tega, kar tisti, ki uporabljajo znak, mislijo (ali bi morali misliti) z njim ob določeni priložnosti; in tako je zadnji pojem, ki ga vzročna teorija ne razloži, pravzaprav osnoven. Naklonjen sem tej bolj radikalni kritiki, čeprav se zavedam, da je ta poanta protislovna.

Ne predlagam, da bi morali preučiti kako nadaljnjo teorijo »vzročno-tendenčne« vrste. Sumim, da se nobena taka teorija ne bi mogla izogniti težavam, ki so analogne tem, ki sem jih očrtal, ne da bi popolnoma izgubila svojo zahtevo po razvrstitvi kot teorije te vrste.

Sedaj bom poskušal narediti drugačno in upam, da tudi bolj obetavno potezo. Če lahko pojasnimo pomena

» x je pomenil_{NN} nekaj (v določeni situaciji)« in

» x je pomenil_{NN}, da to-in-to (v določeni situaciji)«

in pomena

» A je menil_{NN} nekaj z x -om (v določeni situaciji)« in

» A je menil_{NN} z x -om, da to-in-to (v določeni situaciji)«,

potem lahko razumno pričakujemo, da nam bo to pomagalo pri

» x pomeni_{NN} (brezčasno) nekaj (da to-in-to)«,

» A pomeni_{NN} (brezčasno) z x -om nekaj (da to-in-to)«,

in pri razlagi izrazov »pomeni isto kot«, »razume«, »izhaja iz« in tako naprej. Za trenutek se pretvarjajmo, da se moramo soočiti samo z izjavami, ki so lahko informativne in opisne.

Prvi poskus bi bil predlog, da » x pomeni_{NN} nekaj« bi bilo resnično, če je govorec nameraval, da z x pri »občinstvu« sproži neko prepričanje in da reči, kakšno je bilo prepričanje, bi bilo reči, kaj je x pomenil_{NN}. To pa ne bo dovolj. Lahko bi namreč pustil B -jev robec blizu prizorišča umora z namenom, da bi pri detektivu sprožil prepričanje, da je B morilec; vendar si ne bi smeli želeli reči, da je robec (oziroma to, da sem ga pustil tam) karkoli pomenil_{NN} ali da je to, da sem ga pustil na prizorišču umora, pomenilo_{NN}, da je B morilec. Očitno moramo navsezadnje dodati vsaj to, da je za to, da x karkoli pomeni_{NN}, nujno ne samo, da mora biti to »izrečeno« z intenco, da povzroči določeno prepričanje, ampak mora tudi govorec hoteti, da bi »občinstvo« prepoznalo intenco, ki stoji za izjavo.

Čeprav je to morda bolje, kljub temu ni dovolj dobro. Premislimo torej naslednje primere:

(1) Herod obdari Salomo z glavo Janeza Krstnika na pladnju.

(2) Zaradi občutka omedlevice, se otrok zateče k materi, da opazi njegovo bledico (v upanju, da bo iz vidnega prišla do lastnega zaključka in pomagala).

(3) Pustil sem porcelan, ki ga je razbila hčerka, ležati na tleh, da ga vidi moja žena.

Tukaj se zdi, da smo priča primerom, ki zadoščajo pogojem, ki smo jih do zdaj dali za pomen_{NN}. Na primer, Herod je želel Salomo prepričati, da je Janez Krstnik mrtev in nedvomno tudi hotel, da Saloma spozna, da je bil njegov namen, da Saloma verjame, da je Janez Krstnik mrtev. Podobno velja za ostala dva primera.

Vendar gotovo ne mislim, da bi si morali želeti reči, da imamo tukaj primere pomenov_{NN}.

To, kar si želimo najti, je razlika med, na primer, »namerno in odkrito nekomu dati vedeti« in »povedati« in med »pri nekom sprožiti razmišljanje« in »povedati«.

Izhod iz tega je morda naslednji. Primerjajte torej naslednja dva primera:

(1) Gospodu *X* sem pokazal fotografijo gospoda *Y*, ki prikazuje pretirano intimen odnos z gospo *X*.

(2) Narisal sem risbo gospoda *Y*, ki se obnaša na tak način, in jo pokazal gospodu *X*.

Ugotovil sem, da želim zanikati, da je v (1) fotografija (oziroma moje kazanje fotografije gospodu *X*) sploh karkoli pomenila_{NN}, medtem ko želim zatrditi, da je v (2) risba (oziroma moje risanje in kazanje risbe) menila_{NN} nekaj (da je bil gospod *Y* pretirano intimen) ali vsaj, da sem z njo menila_{NN}, da je bil gospod *X* pretirano intimen. Kakšna je razlika med tema dvema primeroma? Gotovo je v primeru (1) prepoznanje s strani gospoda *X* moje intence, da povzročim, da je prepričan, da je nekaj med gospodom *Y* in gospo *X*, (bolj ali manj) irelevantno za to, da ta učinek ustvari fotografija. Fotografija naj bi gospoda *X* napeljala na sum zoper gospo *X*, tudi če bi jo namesto, da mu fotografijo pokažem, po naključju pustil v njegovi sobi, jaz pa (kot pokazatelj fotografije) se tega ne bi zavedal. Vendar bi to naredilo razliko v učinku moje risbe na gospoda *X*, ne glede na to, ali me obravnava kot nekoga, ki ga ima namen obvestiti (oziroma ga v nekaj prepričati) o gospe *X* ali ne, in ne kot nekoga, ki zgolj čečka, oziroma nekoga, ki poskuša ustvariti umetniško delo.

Vendar se zdi, da bi pristali v drugačni težavi, če sprejmemo zgornjo razlago. Kajti oglejmo si zdaj namrščenost. Če se namrščim spontano, v običajnem sledju dogodkov, potem lahko nekdo, ki me gleda, moje mrščenje upravičeno obravnava kot naravni znak nezadovoljstva. Toda če se mrščim namerno (zato, da sporočam svoje nezadovoljstvo), potem lahko gledalec, pod pogojem, da je prepoznal mojo intenco, še *zmeraj* sklepa, da sem nezadovoljen. Ali potem ne bi smeli reči, če ne moremo pričakovati nobene razlike v gledalčevem odzivu glede tega, ali ima moje mrščenje kot spontano ali kot mišljeno, da je informativno, da moje mrščenje (namerno) ne pomeni_{NN} ničesar? Mislim, da se je to težavo mogoče spoprijeti; čeprav ima v splošnem namerno mrščenje enak učinek (kar zadeva povzročanje prepričanja o mojem nezadovoljstvu) kot spontano mrščenje, lahko pričakujemo, da ima enak učinek zgolj *ob predpostavki*, da ga občinstvo vzame kot mišljeno, da sporoča nezadovoljstvo. To je, če odvzamemo prepoznanje intence in pustimo druge okoliščine (vključno s prepoznavanjem mrščenja kot namernega), potem moramo težnjo za ustvarjanje prepričanja šteti kot oslABLJENO ali uničeno.

Morda lahko povzamemo tisto, kar je nujno, da A z x -om pomeni nekaj, tako kot sledi. A mora z x pri publiki hoteti povzročiti prepričanje, prav tako pa mora tudi hoteti, da je njegova izjava spoznana kot tako mišljena. Vendar te intence niso neodvisne; prepoznavanje je mišljeno s strani A , da odigra svojo vlogo pri povzročanju prepričanja; in če tega ne stori, potem bo nekaj narobe pri izpolnitvi A -jevih intenc. Povrhu tega mislim, da A -jeva namera, da mora prepoznanje odigrati to vlogo, implicira, da on domneva, da obstaja možnost, kjer bo v resnici odigrala to vlogo; da ne šteje za očitno, da bo pri občinstvu povzročeno prepričanje ne glede na to, ali je intenca izza izjave prepoznana ali ne. Na kratko lahko morda rečemo, da je približno enako reči » A je z x -om menil_{NN} nekaj« in » A je izrekel x z intenco povzročiti prepričanje s pomočjo prepoznanja te intence«. (Zdi se, da to vsebuje reflektivni paradoks, a v resnici tega ne počne).

Sedaj je morda čas, da opustimo pretvarjanje, da se moramo ukvarjati zgolj z »informativnimi« primeri. Pa začnimo z nekaterimi primeri imperativov oziroma kvazi-imperativov. V moji sobi je zelo pohlepen mož, za katerega si želim, da odide; s tem namenom torej skozi okno vržem bankovec. Ali lahko tukaj govorimo o pomenu_{NN}? Ne, kajti z obnašanjem, ki sem ga izvršil, nisem mislil, da bo njegovo prepoznanje mojega smotra kakorkoli vplivalo na to, da bi odšel. To ustreza primeru s fotografijo. Če sem po drugi strani pokazal na vrata in ga malce potisnil, potem bi lahko moje vedenje upravičeno obravnavali kot tvorjenje pomenljive_{NN} izjave samo zato, ker bi bilo prepoznanje moje namere načrtovano z moje strani, da bi učinkovalo na pospešitev njegovega odhoda. Še ena dvojica primerov bi bila (1) policist, ki ustavi avto, tako da mu stoji na poti, in (2) policist, ki ustavi avto z mahanjem.

Ali pa se na kratko posvetimo še drugi vrsti primerov. Če bi, kot izpraševalec negativno ocenil študenta, bi mu s tem lahko povzročil obup, ogorčenost ali ponižanje; in če sem zloben, lahko to storim namerno in celo hočem, da prepozna mojo intenco. Vendar se ne bi smel nagibati k temu, da izjavim, da je moja podelitev negativne ocene karkoli pomenila_{NN}. Po drugi stani, če na ulici nekoga ignoriram, se čutim nagnjenega, da bi to enačil s primeri pomena_{NN}; zdi se mi, da je to nagnjenje odvisno od dejstva, da nisem mogel razumno pričakovati, da bo ta oseba obupana (ogorčena ali ponižana), razen če ne prepozna moje intence, da ga prizadenem na tak način. (Za primerjavo: če bi mi moj kolidž v celoti prenehal izplačevati plačo, bi jih obtožil, da so me uničili; če bi plačo zmanjšali za šest penijev, bi jih morda obtožil, da so me užalili; z nekim vmesnim zneskom pa mogoče ne bi povsem vedel, kaj reči).

Morda potem lahko oblikujemo naslednje posplošitve:

(1) Izjava »*A* je z *x* pomenil_{NN} nekaj« je v grobem enaka kot »*A* je z izjavo o *x* nameraval povzročiti nekatere učinke pri občinstvu s pomočjo prepoznanja te intence«; temu bi lahko dodali, da je vprašanje o tem, kaj je *A* mislil, vprašanje o natančni opredelitvi mišljenega učinka (čeprav seveda vedno ni možno dobiti jasnega odgovora, ki bi vseboval »da« stavek, na primer, »prepričanje, da...«).

(2) Izjava »*x* je pomenil nekaj« je (v grobem) enaka kot »Nekdo je mislil_{NN} nekaj z *x*«. Tudi tukaj se bodo pojavili primeri, kjer to ne bo povsem delovalo. Nagibam se k trditvi, da (kar se tiče semaforjev) sprememba na rdečo pomeni_{NN}, da se bo promet ustavil; ampak nenaravno bi bilo reči »Nekdo (na primer cestno podjetje) je s spremembo rdeče luči mislilo_{NN}, da se bo promet ustavil«. Kljub temu se zdi, da gre tukaj za *neko* vrsto nanašanja na intence nekoga.

(3) Izjava »*x* pomeni_{NN} (brežčasno), da to-in-to« je na prvi pogled enaka nekaterim trditvam o nepovezanosti izjav o tem, kaj »ljudje« (nejasno) nameravajo (s sposobnostjo »prepoznanja«) povzročiti z *x*. Sedaj bom povedal nekaj ravno o tem.

Ali bo vsaka vrsta mišljenega učinka zadostovala ali obstajajo morda primeri, kjer je mišljen katerikoli učinek (skupaj z zahtevanimi sposobnostmi), pa vendar ne bi smeli govoriti o pomenu_{NN}? Recimo, da sem odkril neko osebo, ki je zgrajena tako, da ko ji povem, da kadarkoli sem zagodrnjal na poseben način, sem želel, da zardi ali da utрпи neko fizično bolezen. Nato je vedno, ko je ta oseba prepoznala godrnjanje (in s tem mojo intenco), zardela ali utrpela neko bolezen. Ali bi potem morali želeli reči, da je godrnjanje pomenilo_{NN} nekaj? Mislim, da to ni tako. To kaže na dejstvo, da za to, da ima *x* nek pomen_{NN}, mora mišljeni učinek biti nekaj, kar je v nekem smislu znotraj nadzora občinstva, da mora želen učinek biti na nek način znotraj nadzora občinstva ali da je v nekem smislu »razloga« prepoznanje intence, ki stoji za *x*-om, za občinstvo razlog in ne zgolj vzrok. Morda se lahko zdi, da gre tu za neke vrste besedno igro (»razlog za prepričanje« in »razlog za delovanje«), vendar mislim, da to ni resno. Čeprav ni nobenega dvoma, da so z enega gledišča vprašanja o razlogih za verjetje vprašanja o dokaznem gradivu in so torej popolnoma drugačna od vprašanj o razlogih za delovanje, je kljub temu prepoznanje govorčeve intence pri izjavljanju *x* (opisna izjava), imeti razlog za prepričanje, da to-in-to, vsaj dokaj podobno kot »imeti motiv za« sprejetje tega-in-tega. Zdi se, da odločitve »da« vključujejo odločitve »za« (in to je razlog, zakaj lahko »zavrnilo verjetje« in smo tudi »prisiljeni v verjetje«). (Primer »ignoriranja na ulici« potrebuje nekoliko drugačno obravnavo, saj se nekdo v nobenem neposrednem smislu ne more »odločiti«, da bo užaljen, vendar lahko zavrne, da je užaljen). Potem se zdi, kot da bi mišljen učinek moral biti nekaj z nadzorom publike ali je vsaj neka *vrsta* stvari, ki je pod njenim nadzorom.

Preden preidem na ugovor ali dva, še ena poanta. Mislim, da iz tega, kar sem povedal o povezavi med pomenom_{NN} in prepoznavanjem intence, sledi, da (kolikor imam prav) je samo tisto, kar lahko imenujem govorčeva prvotna intenca, relevantno za pomen_{NN} izjave. Kajti če izjavim x z namenom (s pomočjo prepoznavanja te intence) povzročiti učinek E in hočem, da ta učinek E vodi k nadaljnjemu učinku F , potem kolikor se za pojav učinka F misli, da je odvisen izključno od učinka E , ne morem imeti učinka F niti za najmanj odvisnega od prepoznavanja moje intence, da povzročim E . To je, če (recimo) nameravam s posredovanjem informacij pri nekom doseči, da stori nekaj, potem to ne more biti relevantno za pomen_{NN} moje izjave, da bi opisal, kaj hočem, da stori.

Sedaj se lahko zastavi vprašanje o moji, precej preprosti uporabi besed, kakršni sta »intenca« in »prepoznavanje«. Zavračam vsakršno intenco naseljevanja vsega našega govorečega življenja z vojskami zapletenih psihičnih pojavov. Nimam upanja, da bi razrešil kakršnekoli filozofske uganke o nameravanju, vendar pa želim na kratko potrditi, da ni nobene posebnih težav, ki bi nastopile z mojo rabo besede »intenca« v povezavi s pomenom. Najprej so tukaj primeri, kjer izjavo spremlja ali pa je pred njo zavesten »načrt« ali eksplicitna formulacija intence (na primer, razglašam, kako bom uporabil x , oziroma se sprašujem, kako bo »nekaj delovalo«). Prisotnost takega jasnega »načrta« očitno precej močno šteje v prid govorčeve intence (pomena), da je »načrtovana«, čeprav mislim, da ni odločilna; na primer, govorec, ki je razglasil intenco uporabe znanih izrazov na neznan način, lahko zdrsne v znano uporabo. Podobno je z nejezikovnimi primeri: če se sprašujemo po intencah nekega agenta, potem prejšnji izraz močno šteje; kljub temu oseba lahko načrtuje vreči pismo v koš, pa ga vendar da na pošto; ko dvigne svojo roko, se lahko »spomni« in reče bodisi »Sploh nisem nameraval storiti tega« bodisi »Mislim, da sem ga moral nameravati vreči vanj«.

Jasno oblikovane jezikovne (ali kvazi-jezikovne) intence so nedvomno razmeroma redke. V njihovi odsotnosti se bo zdelo, da se bomo oprli na zelo enake vrste meril kot v primeru nejezikovnih intenc, kjer je splošna raba. Za govorca velja, da namerava sporočiti, kar se običajno sporoča (ali je običajno mišljeno, da se sporoči) in pri tem zahtevamo dober razlog za sprejetje, da se posamezna raba razhaja s splošno rabo (na primer, nikoli ni poznal ali pa je pozabil splošno rabo). Podobno je v nejezikovnih primerih: za nas se domneva, da menimo običajne posledice naših dejanj.

Če ponovimo: v tistih primerih, kjer obstaja dvom, recimo, katero od dveh ali več stvari govorec namerava sporočiti, si prizadevamo sklicevati na kontekst (jezikovni ali kakšen drug) izjave in se sprašujemo, katera od alternativ bi bila relevantna za druge stvari, ki jih govorec izraža ali počne ali katera intenca bi v posamezni situaciji ustrezala nekemu smotru, ki ga govorec očitno ima (na primer, oseba, ki ob požaru prosi za »pumpo«, s tem ne misli »pumpe« za kolo). Nejezikovne vzporednice so očitne: kontekst je merilo v reševanju vprašanja, zakaj je

oseba, ki si je pravkar položila cigareto v usta, z roko segla v svoj žep; relevantna za očiten cilj je merilo pri reševanju vprašanja, zakaj mož beži pred bikom.

V nekaterih jezikovnih primerih kasneje vprašamo govorca o njegovi intenci in v redkih takšnih primerih (tistih zelo težkih, kot v primeru filozofa, ki je zaprosen, da razloži pomen nejasnega odlomka iz enega svojega dela) odgovor ne temelji na tistem, kar se spomni, ampak je bolj podoben neki odločitvi, odločitvi o tem, kako naj razumemo tisto, kar je rekel. Temu tu ne morem najti nejezikovne vzporednice, vendar je primer tako poseben, da ni videti, da prispeva bistveno razliko.

Vse to je zelo očitno; a pokazati, da so merila za presojanje jezikovnih intenc zelo podobna merilom za presojanje nejezikovnih intenc, je gotovo pokazati, da so jezikovne intence zelo podobne nejezikovnim.